

Ny model for fordeling af universiteternes basismidler

– udfordringer og problemer

Indledning

Universitets- og Bygningsstyrelsen (UBST) har siden 2006 i dialog med universiteterne arbejdet på at skabe en ny fordelingsmodel for universiteternes basismidler. Modellen karakteriseres som en indikatorbaseret kvalitetsmodel og skal omfordele basismidler fra de dårligst præsterende universiteter til de bedst præsterende.

Der er i øjeblikket flere forskellige modeller i spil og derfor er det svært at sige noget om, hvor mange penge der reelt er i spil. Den ene af de fremlagte modeller indebærer, at der maksimalt kan omfordeles 5 pct. af et universitets basismidler pr. år, men til gengæld vil omfordelingen akkumuleres år for år. For et universitet som RUC, hvor basistilskuddet fra UBST udgør 228 mio. kr. i 2007 vil det betyde et muligt tab på 11,4 mio. kr. om året.

Den anden model har en grænse på 10 % af basismidlerne i tab på et år – hvis et universitet står til et større tab end dette, tages sagen op politisk. Til gengæld sker der med denne model ikke en akkumulation af tab år for år. For RUC ville sagen blive taget op til politisk forhandling, hvis tabet runder 22,8 mio. et konkret år.

Nogle af de helt umiddelbare risici ved en ny indikatorbaseret model er, at målingerne i sig selv vil skævvride universiteternes forskningsindsats, og at valget og vægtningen af modellens indikatorer vil betyde en forfejlet intern prioritering af universiteternes ressourcer og forkerte/uønskede incitament for forskerne. Det kan give utilsigtede konsekvenser, som ingen har overblikket over.

Under alle omstændigheder vil det - uanset valget af model - være et meget sandsynligt scenarium at en ny fordelingsmodel vil gøre de stærkeste universiteter endnu stærkere og de svageste universiteter endnu svagere. I yderste konsekvens kan omfordelingen på sigt betyde et universitetslandskab med en opdeling af de danske universiteter i A-niveau forskningsuniversiteter og B-niveau uddannelsesuniversiteter således som det ses i de angelsaksiske lande.

En ny model for fordeling af basismidler

Arbejdet med modellen tager udgangspunkt i et af initiativerne fra globaliseringsstrategien fra april 2006: Ny model for kvalitetsbaseret fordeling af basismidler. Initiativet er med i regeringsgrundlaget fra november 2007. (se bilag 2).

UBST begrundet selv forslaget således: "For det første er det utilfredsstillende, at basismidlerne alene fordeles mellem universiteterne på baggrund af "historik", altså stort set ved en kopiering af fordelingen i tidligere år. For det andet indebærer regeringens målsætning om, at 1 % af BNP skal anvendes til offentlig forskning, at der aktuelt er kraftig vækst i universiteternes samlede, statslige bevillinger. Det skaber et særligt behov for den bedst mulige fordeling af midlerne."

Styrelsen beskriver det selv som en model, der skal anvendes til omfordeling af basisbevillinger mellem universiteterne, dvs. de bevillinger der gives til universiteter-

ne som blokbevillinger og kan anvendes til forskningsformål efter det enkelte universitets egen beslutning: "Med udgangspunkt i en sammenligning af universiteternes kvalitet målt ved en række indikatorer overføres en andel af basismidler fra de universiteter, der opnår de dårligste resultater i sammenligningen, til de universiteter, der opnår de bedste resultater".

Oprindeligt var intentionen, at modellen skulle tages i anvendelse med finansloven for 2008, men da det var vanskeligere end forventet at udarbejde en brugbar model og fremskaffe det nødvendige datagrundlag, besluttede regeringen i sommeren 2007 at udsætte ibrugtagningen af modellen til finansloven for 2009.

Det første samlede modeludkast

UBST fremlagde i starten af januar 2008 en første samlet modeludkast for universiteternes bestyrelsesformænd og rektorer med henblik på en samlet dialog med universiteterne før fremlæggelsen for de politiske forligspartier.

Tabel 1. Indikatorer, som påtænkes indarbejdet i modellen til fordeling af basismidler på FL 2009, primo januar model

Forskning (50 pct.)	Uddannelse (40 pct.)	Videnspredning, herunder myndighedsbetjening (10 pct.)
1. Eksterne forskningsindtægter pr. antal videnskabeligt ansatte (forskningsdel) (vægt: 35 pct.)	3. Studiegennemførelse (N+1) pr. studiestartede (vægt: 25 pct.)	5. Økonomisk omfang af videnspredningsrelation til omverdenen pr. lønsum af videnskabeligt ansatte (vægt: 5 pct.)
2. Ph.d.-gennemførelse pr. påbegyndte (vægt: 15 pct.)	4. Dimittendernes beskæftigelsesgrad (vægt: 15 pct.)	6. Deltagelse i offentlig debat pr. lønsum af videnskabeligt ansatte (vægt: 5 pct.)

Kilde: Notat fra UBST af 23. januar 2007

Modellen indebærer en samlet sammenligning af universiteternes præstationer på baggrund af seks "objektive, databaserede indikatorer", som alle sigter på at måle produktivitet eller lignende i universiteternes forskellige aktiviteter. Indikatorerne er valgt dels ud fra politiske målsætninger, dels ud fra hvad der anses for målbart., og de vægter hver især en bestemt andel, som er fastsat på baggrund af områdernes vægt i universiteternes aktiviteter.

Da universiteternes hovedområder adskiller sig meget fra hinanden i forhold til flere af disse indikatorer, indebærer modellen, at man sammenligner hovedområder af samme type på tværs af universiteter i fire grupper: Samfundsvidenskab, sundhedsvidenskab, humaniora samt natur og teknik. Hovedområdekorrektionen foretages kun for de fire indikatorer under forskning og uddannelse. Resultatet for det enkelte universitet af disse sammenligninger samles til et resultat for universitetet.

Efterfølgende indplaceres universiteterne efter deres præstationer fra nr. 1 til 8 inden for hver af de seks indikatorer. På baggrund af placeringen og indikatorernes vægt heraf placeres universiteterne samlet på en liste fra 1 til 8. Resultatet af denne sammenligning omsættes derefter til en ny fordeling af basismidlerne.

Det skal bemærkes, at der ikke i de første år vil blive tale om en omfordeling, som omfatter samtlige basismidler. "Et centralt krav til modellen er, at kvalitetsvurdering ikke må føre til meget store ændringer i det enkelte universitets basismiddelbevilling fra det ene år til det næste. Det vil påføre de dårligst placerede universiteter en urimelig omstillingsbyrde." (UBST oversigtsnotat fra 2. januar 2008).

Det har i forlængelse heraf været styrelsens intention, at der de første år skulle ske en omfordeling af max 5 % af de samlede basismidler (konkret 2 % af de eksisterende basismidler samt alle nye midler fra globaliseringspuljen). Det har dog også været overvejet, at man i en indfasningsperiode i 2009 og 2010 kun skulle foretage en begrænset omfordeling svarende til ca. 2 % af basismidlerne.

Universiteternes reaktioner

Ved præsentationen af det første modeludkast for universiteternes repræsentanter blev der rejst en lang række kritikpunkter, hvoraf de væsentligste var følgende:

- Betænkelighed ved sammenligning og rangordning på universitetsniveau
- Betænkelighed over, om universiteter med få basismidler i forhold til omsætning vil blive behandlet rimeligt med modellen
- Betænkelighed over modellens kompleksitet særligt i forhold til hovedområde-korrektion og omfordelingsmekanisme
- Betænkelighed over, at der ikke foreligger simulationer af modellens faktiske virkninger, dvs. beregninger over modellens omfordelingsvirkninger for 2009.

To alternative modeludkast

Som reaktion på disse kritikpunkter og betænkeligheder har UBST udarbejdet to alternative modeludkast, som opridses i et notat fra 23. januar 2008. Ifølge styrelsen er det centrale fællestræk ved de to modeller, at de tilskynder universiteterne til at forbedre deres præstationer, som de opgøres ved en række indikatorer.

Alternativ 1: En "produktivitets"-model

- Med denne model kan der lægges loft over, hvor meget der omfordeles.
- I indkøringsperioden 2009-2010 omfordeles max 5 % af basismidlerne pr. år (2 % af de eksisterende basismidler og de nye midler fra globaliseringspuljen).
- Fra og med 2011 vil der blive omfordelt, som målingerne tilsiger, men hvis et konkret universitet står til at få reduceret sin basisbevilling til under 90 % af 2007-niveau (pris- og lønreguleret) vil det pågældende universitets basisbevilling blive taget op til særskilt politisk overvejelse.
- Reelt betyder det, at mængden af omfordelte midler kan akkumuleres år for år.
- Modellen indebærer, at der i stedet for én omfordelingspulje, der fordeles på baggrund af det samlede resultat af sammenligningen af universiteternes resultater, i stedet etableres en pulje for hvert af fire hovedområder og en pulje til videnspredning, i alt 5 puljer.
- Der skal med denne model etableres en fordeling af universiteternes basismidler på hovedområder, før den videre beregning af omfordelingen mellem universiteterne kan foretages. Dermed kan startfordeling af basismidler til universiteternes hovedområder gøres til genstand for politisk beslutning, fx som en del af finanslovsprocessen.

Alternativ 2: En "produktions"-model

- Denne model indebærer, at alle basismidler fordeles efter modellen – på samme vis, som såkaldt marginale forskningsbevillinger i dag fordeles efter 50-40-10-modellen (se bilag 3 for en redegørelse for denne model)
- Der lægges der ikke noget loft over, hvor stor en andel af basismidlerne der kan blive omfordelt fra et år til det næste – til gengæld starter omfordelingen fra samme udgangspunkt hvert år, således at der ikke akkumuleres forskelle.
- Der oprettes således seks omfordelingspuljer – én for hver indikator, hvor andelen af de samlede basismidler i puljen svarer til indikatorens andel i modellen.
- I denne model foretages en korrektion med et konkret beløb for hvert universitet. Korrektionsbeløbet medfører, at det enkelte universitet "nulstilles" sammenlignet med den historiske fordeling repræsenteret ved fordelingen på FL2007.

Den centrale forskel på de to modeller er ifølge UBST, at produktivitsmodellen konsekvent år for år flytter basismidler til de universiteter, der præsterer godt, på bekostning af basisbevillingerne til de universiteter, der præsterer mindre godt.

Produktionsmodellen fordeler derimod midlerne, så alle universiteter får basismidler proportionalt med deres præstationer – dog korrigeret for den historisk betingede forskel frem til 2007.

Oversigt over en række centrale forskelle på de to alternative modeller:

	Produktivtetsmodel	Produktionsmodel
Hvad måles der på?	Resultat i forhold til omsætning = produktivitet (øget "profit")	Resultat = produktion (øget markedsandel)
Andel af mulige omfordelte midler 2009-2010	Max 5 %	Intet max
Andel af mulige omfordelte midler fra 2011 og frem	Intet max - dog politisk forhandling ved over 10 % af 2007-niveau.	Intet max
Omfordelingseffekt	Omfordelingen kan blive forøget år for år	Omfordelingen starter fra samme udgangspunkt hvert år
Rangordning	Rangordning af hovedområder/fakulteter	Ingen
Generel korrektionsfaktor	Ingen	FL2007-fordeling
Områdekorrektion	Korrektion mellem fire hovedområder	Ingen
Kompleksitet	Høj	Lavere – ligner 40-50-10-modellen

Den videre proces vedr. FL2009

I skrivende stund er det styrelsens intention, at der uanset valget af konkret model – skal tages en indikatormodel i brug fra og med 2009. Det indebærer, at modellens hovedkarakteristika skal indarbejdes i finanslovsforslaget for 2009, som fremsættes i august 2008, og at selve udmøntningen af omfordelingen mellem universiteterne skal aftales i forbindelse med aftalerne om finansloven i efteråret 2008.

Det er en presset tidsplan – ikke mindst set i lyset af, at der i øjeblikket ekstraordinært forhandles om finansloven for 2008, således at tidspresset i forhold til arbejdet med finansloven for 2009 kan forventes at blive stort.

Videnskabsministeren forventes således snarest at skulle forelægge sagen for regeringen og efterfølgende inddrage kredsen af forligspartier i drøftelserne om den valgte model. UBST forventer også at have data og beregningsmodeller klar i tide til at kunne give de første indikationer af modellens resultater, før den valgte model indarbejdes i finanslovsforslaget for 2009.

Der er dog i øjeblikket stærke indikationer på, at hele ibrugtagningen af en ny model til fordeling af basismidler endnu en gang vil blive udskudt et år, dvs. til finansloven for 2010. En eventuel udskydelse vil formodentlig have udgangspunkt i, at det både teknisk og substantielt har vist sig sværere en forventet at udforme en anvendelig model samt at videnskabsministeriet i drøftelserne med universiteternes bestyrelsesformænd og rektorer om den helt konkrete model er stødt på større skepsis end ventet.

En sådan udskydelse vil bl.a. betyde, at den samlede model først kan tages i brug samtidig med den bibliometriske del af modellen – frem for at det gennemføres i to trin, således som det hidtil har været planlagt. Det vil set fra ministeriet give større muligheder for at skabe en model, der fungerer som en helhed, men vil samtidig kunne betyde, at negative reaktioner på den bibliometriske del af modellen vil blive til negative reaktioner i forhold til modellen som sådan.

Bibliometriindikator med i FL2010

Det er Videnskabsministeriets intention, at der skal udvikles en bibliometrisk indikator med mål for universiteternes produktion af forskningspublikationer ("forskningsbibliometri"), der ses som en central indikator for forskningskvaliteten. Det er planen at denne indikator skal indgå som forskningsindikator i den samlede indikatormodel fra 2010 – sandsynligvis som supplement til de øvrige forskningsindikatorer. Derudover forventes der i 2010 mindre tilføjelser af indikatorer på såvel uddannelses- som vidensspredningsområdet.

Det er Forsknings- og Innovationsstyrelsen (FI), som har ansvaret for at udvikle en bibliometrisk indikator, hvis formål ifølge styrelsen er "at styrke kvaliteten af dansk forskning og understøtte adfærd, der fremmer publicering i de mest anerkendte fagfællebedømte udgivelseskanaler" Indikatoren bygger på 10 hovedprincipper:

1. Indikatoren bygger på forskningspubliceringsaktiviteter
2. Indikatoren bygger på én central database med fælles standarder
3. Indikatoren tager afsæt i en autoritetsliste over publikationskanaler og – former
4. Indikatoren bygger på registrering af forskningspublikationer, der som forudsætning for udgivelse har gennemgået en vurdering af fagfæller
5. Publikationskanalerne skal inddeles i niveau.
6. Publikationsformer skal tillægges forskellig vægt i forhold til deres videnskabelige betydning
7. Indikatoren bygger på, at artikler med flere forfattere fraktioneres
8. Indikatoren skal bygge på åbenhed og legitimitet i forskningsverdenen
9. Indikatoren skal bygge på enkelthed
10. Indikatoren er dynamisk og udvikles løbende

En lang række af faggrupper bestående af fremtrædende forskere har ansvaret for at den forskningsfaglige vurdering af, hvilke udgivelseskanaler for de enkelte fagområder, som bør indarbejdes på autoritetslisterne. Faggrupperne refererer til Fagligt Udvalg, der består af seks anerkendte forskere, og som igen refererer til en styregruppe med repræsentanter fra UBST, FI og Danske Universiteter.

Første fase i FI's arbejde har været at udvikle en central database, der kan sikre valide data for 2008, således at disse data kan anvendes i forbindelse med fordeling af basismidler for 2010. Efterfølgende skal selve indikatoren udvikles, så den kan anvendes på data fra 2008 og indgår i Universitets- og Bygningsstyrelsens kvalitetsfinansieringsmodel for fordeling af basismidler for 2010. Det er FI's målsætning, at udviklingen af indikatoren skal være afsluttet senest i oktober 2008.

En første samlet vurdering af de præsenterede modeller

Der er set fra AC utallige problemer og udfordringer knyttet til at skabe en ny model for fordeling af basismidler – og i særdeleshed hvis den nye fordeling også skal være udtryk for en kvalitetsvurdering. Samtidig ligger kritikpunkterne på mange forskellige niveauer.

Ud fra en helt overordnet principiel vurdering så må det problematiseres, om det er muligt at skabe en generel tværgående indikatormodel, der måler kvalitet i forskningen. Meget lidt der taler for, at de foreliggende modeller kan dette, de måler først og fremmest præstationer eller resultater og må derfor karakteriseres som præstationsmodeller. Hvis forestillingen om en generel tværvidenskabelig kvalitetsmodel fastholdes risikerer man i stedet at skabe en skævvridning af forskningen og en forfejlet incitamentsstruktur for forskerne.

Selv med erkendelse af, at der er tale om en præstationsmodel, så rammes en sådan model jo altid af det generelle problem, at man får det man måler. Derved risikerer man for det første en forvridning i prioriteringen mellem de videnskabelige hovedområder og måske endda væk fra den tværvidenskabelige forskning. En

kvantitativ model vil være mere velegnet til at vurdere teknisk, naturvidenskabelig og sundhedsvidenskabelig, der i forvejen har stærke traditioner for kvantitative målinger og anvendelse af publicering i internationale tidsskrifter, opgørelse af citationer mv. end humanistisk og samfundsvidenskabelig forskning, hvor både de vidensteoretiske udgangspunkter samt det kulturelle og nationalt sproglige islæt

For det andet undgår man heller ikke i kraft af vægtningen af indikatorerne at sende et politisk signal om, hvad der er vigtigt og hvad der er mindre vigtigt. I 40-50-10-modellen er det uddannelse, der vægter 50 %, mens det i de foreslåede modeller er forskningen, som vægter 50 %. Når forskningsindikatorerne har den højeste vægtning kan det trække i retning af en større adskillelse af forskning og uddannelse, fordi det er nødvendigt at satse på, at stjerneforskere kan tiltrække eksterne midler og skrive mange artikler. Samtidig kan den relativt lave vægtning af vidensspredningsindikatorerne i virkeligheden komme til at legitimere, at universiteterne ikke lægger særlig stor vægt på denne indsats.

En ny model til fordeling af basismidler – men dog ikke efter kvalitet.

Selv med disse principielle kritikpunkter i baghovedet må AC have det realistiske standpunkt, at det er positivt at arbejde med og for en ny model for fordeling af basismidler – alene af den grund at den eksisterende fordelingsmodel er relativt vilkårlig. Men AC bør afvise, at der er tale om en "kvalitetsmålings-model" .

En realistisk model for indflydelse er, at AC vælger at arbejde aktivt for, at hele forestillingen om, at der er tale om en kvalitetsvurdering trækkes ud af arbejdet med modellen, og at alle ansatser til ranking fjernes. I stedet kan modellen ses som en forbedret afløser for den eksisterende 50-40-10 model, således at modellen alene handler om en fordeling af basismidler efter produktion - eller efter resultater, som Danske Universiteter har valgt at kalde den.

Et aktivt engagement i forhold til udformningen af en ny model vil også kræve AC's stillingtagen til, hvilken af de fremlagte modeller, det – trods alle kritikpunkter – vil være bedst at dreje arbejdet med modellen i retning af. Umiddelbart må det forventes, at ministeriet med fremlæggelsen af de to alternative modeller har taget den oprindelige model af bordet. Valget vil derfor sandsynligvis komme til at stå mellem den alternative produktivetsmodel og en produktionsmodel.

Fordele og ulemper ved de to alternative modeller

Både produktivetsmodellen og produktionsmodellen har fordele og ulemper, men i en samlet vurdering falder valget på produktionsmodellen – fordi den har et par åbenlyse fordele og færrest ulemper.

Fordele ved produktionsmodellen er for det første, at den er mest enkel, og at kontinuiteten i forhold til den allerede kendte 50-40-10-model er størst. For det andet, så sker der godt nok en omfordeling mellem universiteterne i hvert konkret år, men der bliver ikke tale om en akkumuleret omfordeling år for år som i produktivetsmodellen. Der startes altså i konkurrencen mellem universiteterne på en frisk hvert år set i forhold til startpunktet.

Derudover er der flere store ulemper ved produktivetsmodellen, som undgås i produktionsmodellen. Først og fremmest ligger der fortsat en ubehagelig rangordning som mellemregning i produktivetsmodellen – nu er det godt nok ikke hele universiteter, som rangordnes, men i stedet fakulteter, men det gør det jo ikke bedre.

Endvidere er der den meget ubehagelige følgevirkning af produktivetsmodellen, at fordelingen af midler til universiteternes enkelte fakulteter skal afgøres på et bestemt tidspunkt og rapporteres til ministeriet, for at de videre beregninger kan foretages. Dermed åbnes der en ladeport for politisk drøftelse af og indgriben i uni-

versiteternes selvstyre og interne fordeling af midler – og mulighederne for fleksibilitet i fordelingen af midlerne også henover tid vil blive umulig eller besværliggjort.

Samlet vurderet bør AC derfor afvise en produktivetsmodel. Her over for står produktionsmodellen, som indebærer færre risici for skævvridninger. Det vil i forhold til den model være oplagt at arbejde aktivt for at få mest mulig indflydelse på det endelige resultat.

Alt i alt kan det derfor anbefales, at AC's videre interessevaretagelse i forhold til arbejdet med en ny model til fordeling af basismidler foregår på fire niveauer:

1. **Proces:** Ibrugtagning af modellen må udskydes til 2010, og frem til da må der tages en offentlig dialog om fordele og ulemper ved alternative modeller.
2. **Overordnet paradigme:** Det er en præstations- eller resultatmodel, der arbejdes med, og ikke en kvalitetsmodel.
3. **Valg af model:** Modellen må som udgangspunkt bygges op som en produktionsmodel og ikke en produktivetsmodel
4. **Valg af indikatorer:** De valgte indikatorer må ikke skævvride fordelingen af midler mellem universiteternes hovedopgaver og forskningsområder.

Kilder:

- Danske Universiteter: Kort om forslag til model vedr. kvalitetsfordelte basismidler, Pixi 25.01.2008
- Forsknings- og Innovationsstyrelsen: Princippapir for den danske forskningskvalitetsindikator, notat 9. maj 2007.
- Universitets- og bygningsstyrelsen: Gennemgang af uddannelsesindikatorer til brug for fordeling af universiteternes basismidler, afrapportering fra arbejdsgruppe, 20.03.2007.
- Universitets- og Bygningsstyrelsen: Gennemgang af vidensspredningsindikatorer til brug for fordeling af universiteternes basismidler, afrapportering fra arbejdsgruppe, 02.04.2007
- Universitets- og Bygningsstyrelsen: Definition og indsamling af indikatorer til ny kvalitetsfinansieringsmodel for basismidler, notat 30.11.2007.
- Universitets- og Bygningsstyrelsen: Udkast til en model for fordeling af basismidler efter kvalitet – en oversigt, notat 02.01.2008.
- Universitets- og Bygningsstyrelsen: Udkast til en model for fordeling af basismidler efter kvalitet, notat 02.01.2008.
- Universitets- og Bygningsstyrelsen: Model til fordeling af basismidler, notat 23.01.2008
- Videnskabsministeren: Svar på spørgsmål nr. 8-15 stillet af Udvalget for Videnskab og Teknologi den 14. december 2007 til Ministeren for videnskab, teknologi og udvikling

Bilag 1: Udfordringer og problemer ved den nye model

1. Udfordringer og problemer ved en indikatormodel (Finanslov 2009)

Med ministeriets præsentation af de to alternative modeludkast tyder meget på, at det første modeludkast er taget af bordet. Nedenstående spørgsmål og kommentarer relaterer derfor udelukkende til de to alternative modeller.

Fælles for de to alternative modeller

- Does size matter? Hvordan er universiteterne med den laveste omsætning stillet i de to modeller?
- Skal IT-universitetet overhovedet med i denne omfordeling af basismidler? (VTU overvejer at holde IT-U helt udenfor, fordi det adskiller sig markant fra de øvrige på grund af størrelsen – under 1 % af universiteternes samlede omsætning/beskæftigelse og på grund af den store vægt på kandidatuddannelse)
- Sektorforskningen – vil den virke skævvridende i forhold til indikatorerne?
- Myndighedsbetjeningen – indgår den? - og i så fald: Hvordan indgår den og fra hvornår? Hvordan med spredning mellem områder, hvor den konkurrenceudsettes og områder, hvor den ikke gør?

Vedr. produktivetsmodellen:

- Med den alternative model undgås en samlet rangordning og sammenligning af universiteter – men i stedet opstår der en rangordning og sammenligning af fakulteter. Det bliver det ikke meget bedre af.
- Hvilken type "særskilt politisk overvejelse" vil der blive tale om, hvis grænsen på 90 % af basisbevillingen i finanslov 2007 overskrides for et eller flere universiteter?
- Hvilke konsekvenser vil det få – for universiteternes selvstændige/interne fordeling af midlerne og for selve fordelingen af midlerne – at startfordelingen af basismidlerne til hovedområder kan gøres til genstand for politiske beslutning?

Vedr. produktionsmodellen:

- Kan denne model fungere uden et loft for omfordeling – også selv om det kun er konkret produktion, der ses på? Hvis et konkret universitet taber store markedsandele et konkret år på bestemte områder, så vil det jo under alle omstændigheder svække universitets muligheder også de følgende år.

Udfordringer og problemer knyttet til indikatorerne som helhed:

- Flere universiteter, fx AAU og RUC, får væsentlige indtægter fra eksterne midler, der ikke direkte er eksterne forskningsmidler, men som stammer fra organisationer og virksomheder, der bestiller konkrete forskningsopgaver. Hvor kommer denne forskning til at tælle med i modellen? Som det står nu tæller den sandsynligvis ikke med under eksterne forskningsmidler – men det fungerer heller ikke at tælle den med under vidensspredning, fordi det er regulær forskning, der er tale om. Under vidensspredning skal medregnes indtægter fra indtægtsdækket virksomhed såsom "undersøgelser, tests, udredninger, kurser, konferencer, seminarer og efteruddannelse", (Indikatornotat, s. 8).

Udfordringer og problemer knyttet til de enkelte indikatorer:

Eksterne forskningsindtægter [pr. antal VIP'ere]:

- Dækker dette også indtægter fra private kilder, såsom organisationer, der bestiller og betaler et stykke forskningsarbejde, jf. ovenfor?
- Dækker dette også midler fra ministerierne til myndighedsbetjening – også de dele som ikke anvendes til forskning, men til andre myndighedsopgaver, jf. ovenfor?

Ph.d.-gennemførelse [pr. påbegyndte]:

- Normeret tid + 1 år = 4 år og 4 måneder. Dog med muligheder for forlængelse ved visse typer orlov. Hvilke typer orlov medregnes? ("orlov, som de har lovgivningsmæssigt krav på (barsel, sygdom, adoption mv.)", Indikatornotat, s. 5)
- Hvad med selvfinansierende ph.d.-ere ("selvbetalere"), som vel i princippet kan og vil bruge så lang tid, de har lyst. De tæller vel ikke med? ("Der medtages som udgangspunkt kun ph.d.-studerende, som universiteterne betaler løn til", Indikatornotat, s. 5)
- Da de ph.d.-studerende er ansat, kan der blive en problematisk sammenblanding af ansættelsesforhold og studieprogression, som kan give vanskeligheder i forhold til forhandlingssystemet. Omvendt kan det være positivt, at indikatorerne kan sætte yderligere fokus på af forbedre ph.d.-ernes rammebetingelser for at gennemføre på normeret tid.

Studiegennemførelse (N+1)[pr. studiestartede]:

- Denne indikator har tidligere være formuleret for kandidat-gennemførelse, dvs. andel kandidater, der har gennemført på normeret tid + 1 år og for udelte kandidatuddannelser normeret tid + 2 år. En ren kandidat-gennemførelsesindikator er et spejl af kandidatbonusen, der indføres fra 2009 som en del af globaliseringsaftalen. Det er dog uklart, hvorvidt der stadig kun er tale om en indikator for kandidatgennemførelsen, eller om der nu lægges op til en indikator for bachelor-kandidat-gennemførelsen. Det vil være problematisk med en bachelor-kandidat-indikator, i forhold til studentermobiliteten, fordi forslaget kan risikere at få negativ indflydelse på universiteternes lyst til at optage "risikostuderende" fra andre universiteter.

Dimittendernes beskæftigelsesgrad:

- Indikatoren vedrører dimittendernes beskæftigelsesgrad 4-19 måneder efter afsluttet kandidateksamen. Det er dog uklart hvorledes beskæftigelsesgraden skal måles. Er hensigten at lave to nedslagspunkter i henholdsvis måned 4 og i måned 19, målt om man er i beskæftigelse efter kort tid hhv. efter længere tid? Eller er hensigten at lave en overlevelseskurve, dvs. lave en tidsserie inden for perioden 4-19 måneder? Eller er hensigten at opgøre antal uger i beskæftigelse inden for den givne periode? Det vil være mest validt at benytte den sidste model, fordi man der kan måle om dimittenden pendler ind og ud af beskæftigelse. Ulempen ved metoden er at man først kan opgøre beskæftigelses for nye uddannelser efter 19 måneder.

Økonomisk omfang af videnspredningsrelation til omverdenen [pr. VIP-lønsum]:

- Idéen med tech-trans, innovationsmiljøer o.lign er ikke, at universitetet skal have indtægter fra virksomheden, men at eventuelt overskud skal geninvesteres. Hvordan måles der uden bias i den forbindelse? Kan man evt. anvende omsætning i stedet for indtægter?
- Myndighedsbetjening og konkurrenceudsættelse, jf. ovenfor.
- Bør dette område ikke også hovedområdekorrigeres ud fra en grundidé om, at det er lettere at udtage patenter fx mv. på teknik/naturvidenskab og sundhedsvidenskab end på humaniora og samfundsvidenskab?

Deltagelse i den offentlige debat ("populærbibliometri") [pr. VIP-lønsum]:

- Disse indikatorer er svagt definerede i det foreliggende materiale og derfor vanskelige at vurdere. De risikerer at give stor tilfældighed.
- Hvordan opgøres læsere, lyttere og seere? Fx seertal? Fx Infopaq/Observers citationsservice fra aviser og radio/tv?
- Hvordan indregnes, at nogle videnskabelige hovedområder, fx sundhedsvidenskab, generelt set har langt større interesse for offentligheden end andre?

2. Udfordringer og problemer ved de forventede nye indikatorer (Finanslov 2010)

Forskningsbibliometriindikatoren

Generelle udfordringer ved udvikling af indikatoren:

FI peger selv på følgende generelle udfordringer:

- Niveauopdeling af publikationskanalerne – hvordan skal det foregå?
- Fraktionering af flerforfatterskaber – hvordan skal det foregå?
- Vægtning af publikationsformer - hvordan skal større værker, fx monografier, indgå i forhold til mindre værker, fx artikler?
- Omfang af et forlags egenudgivelser (KS: hvad ligger der i det?)

Derudover kan der peges på følgende generelle udfordringer:

- Hvordan skal der tages hensyn til de forskellige publikationstraditioner inden for de forskellige videnskabelige hovedområder og konkrete fag?
- Hvordan indregnes, at det vil have forskellig grad af mening, nytte og vanskelighed for forskere fra forskellige fagområder at publicere internationalt og på fremmedsprog?
- Hvordan skal publikationskanaler af "meget lokal karakter" indgå, fx universiteternes egne forlag.

Nye uddannelsesindikatorer?

Studiegennemførelse B (studieprogression på 1. år af bacheloruddannelsen):

- Indikatoren har tidligere været i spil, men er fjernet i det seneste oplæg fra ministeriet. Spørgsmålet er om indikatoren er udskudt til senere, eller om den helt er taget af bordet? Kritikken af indikatoren er, at den kan give uheldige incitamenter til universiteterne til at lade studerende slippe igennem første studieår og således resultere i en udskydelse af frafaldet til andet studieår.

Nye vidensspredningsindikatorer?

Der foreligger pt. ikke noget nærmere om, hvilke nye vidensspredningsindikatorer, der bliver tale om.

Bilag 2: Regeringens formulering af initiativet

Fra globaliseringsstrategien

Ny model for kvalitetsbaseret fordeling af basismidler

Universiteterne skal fra 1. januar 2008 tildeles basismidler efter en samlet bedømmelse af de faktiske resultater og de mål for forskning, uddannelse og videnspredning, der opstilles i udviklingskontrakterne. De universiteter, der opnår den højeste bedømmelse, får tilført flest basismidler relativt til deres størrelse. Fordelingsmodellen baseret på kvalitet vil blive udviklet i 2006 i dialog med universiteterne.

Kilde: Fremgang, fornyelse og tryghed. Strategi for Danmark i den globale økonomi. Regeringen, april 2006 – samme tekst findes i regeringsgrundlaget fra november 2007, dog med 2008 rettet til 2009.

Bilag 3: Den eksisterende model for fordeling af marginale forskningsbevillinger (50-40-10-modellen)

50-40-10-modellen

Den såkaldte 50-40-10-model er blevet anvendt siden starten af 1990'erne til at fordele marginale forskningsbevillinger til universiteterne.

Modellen indebærer, at en given sum forskningsbevillinger fordeles efter følgende parametre og vægtning:

- 50 pct. af forskningsbevillingerne fordeles proportionalt i forhold til de enkelte universiteters indtjente uddannelsesbevilling
- 40 pct. af forskningsbevillingerne fordeles proportionalt i forhold til de enkelte universiteters forskningsvirksomhed finansieret af eksterne midler
- 10 pct. af forskningsbevillingerne fordeles proportionalt i forhold til de enkelte universiteters antal af færdiguddannede ph.d.-ere.

Kilde: Videnskabsministerens svar på spørgsmål nr. 3 stillet af Udvalget for Videnskab og Teknologi den 30. oktober 2006 til ministeren for videnskab, teknologi og udvikling.